

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

«__» _____ 2020 р.

07-03-140

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

MEDICAL PSYCHOLOGY

для здобувачів I (бакалаврського) рівня вищої освіти
for applicants and (bachelor) level of higher education

спеціальності 053 «Психологія»

specialty 053 «Psychology»

Рівне-2020

Робоча програма навчальної дисципліни «**Медична психологія**» для здобувачів I (бакалаврського) рівня вищої освіти, які навчаються за ОПП «Психологія» спеціальності «Психологія». Рівне: НУВГП, 2020. 16 с.

Розробник: Примачок Л. Л., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри суспільних дисциплін.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри суспільних дисциплін
Протокол № 11 від «27» березня 2020 р.

Завідувач кафедри суспільних дисциплін

Олексін Ю.П.

Керівник групи забезпечення
спеціальності

Оксентюк Н.В.

Схвалено Науково-методичною радою з якості ННІ ЕМ
Протокол № 4 від « 08 » квітня 2020 р.

Голова Науково-методичної ради з якості ННІЕМ

Ковшун Н.Е.

© Примачок Л. Л., 2020 рік
© НУВГП, 2020 рік

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Медична психологія» має за мету надання студентам знань з проблематики медичної психології, сприяння формуванню в них клінічного мислення та здатності до самостійної роботи з пацієнтами різного профілю.

Медична психологія є ділянкою знань, що одночасно межує з психологією та медициною. Основною тенденцією сучасності є бачення пацієнта не як носія певної нозології, а як активного учасника лікувального процесу, союзника лікаря. Звідси впливає необхідність всебічного розуміння особистості хворого з метою індивідуалізації та оптимізації психологічного та терапевтичного процесів.

Відповідаючи на виклик часу, сучасні медичні психологи здатні не тільки консультувати лікарів в питаннях психологічних аспектів лікувального процесу, але й самостійно включатися в означений процес, працюючи пліч-о-пліч з фахівцями медичних спеціальностей.

Запропонований навчальний курс передбачає активну участь студентів у підготовці семінарських занять та тем, винесених на самостійне опрацювання. Організація лекційних занять також передбачає активне використання дискусії як дидактичного прийому.

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологічна реабілітація» укладена згідно з вимогами освітньо-професійної програми.

АНОТАЦІЯ

Навчальна дисципліна Медична психологія вивчає особливості психіки хворого, їх вплив на здоров'я та хворобу, а також забезпечення оптимальної системи психологічних цілющих впливів, обставин, які супроводжують діагностику, лікування, обслуговування та реабілітацію хворих; особливості професійної діяльності медичних працівників і психологів, їх стосунків з хворими, їхніми рідними.

Мета навчальної дисципліни – ознайомити здобувачів вищої освіти із сучасними теоретичними уявленнями та практичними досягненнями в галузі медичної психології. Сучасна медична психологія висвітлює фундаментальні поняття психології хворої людини, загальної психопатології, клініко-психологічні методи дослідження й оцінювання стану пацієнта, психологічні і психосоматичні аспекти в різних галузях медицини, сучасну психотерапію, психопрофілактику та психогігієну.

Сучасна медична психологія охоплює багато напрямів (біхевіоральний, біологічний, когнітивний, психоаналітичний, гуманістичний, соціально-психологічний), які мають свою теоретико-концептуальну базу та методологічні принципи досліджень.

Засвоєння напрямів медичної психології дасть можливість свідомо і функціональніше впроваджувати у медико-психологічну практику ефективні методики допомоги пацієнтам.

Ключові слова: медична психологія, внутрішня картина хвороби, психосоматика, типи пацієнтів, особистість, свідомість, медична етика, медична деонтологія, психологічний мікроклімат, психотерапія, психогігієна, психопрофілактика, ятрогенії, емоційний стан пацієнта.

Abstract

Discipline Medical psychology studies the peculiarities of the patient's psyche, their impact on health and illness, as well as ensuring the optimal system of psychological healing effects, the circumstances that accompany the diagnosis, treatment, care and rehabilitation of patients; peculiarities of professional activity of medical workers and psychologists, their relations with patients, their relatives.

The purpose of the course is to acquaint the students of higher education with modern theoretical concepts and practical achievements in the field of medical psychology. Modern medical psychology illuminates fundamental concepts of psychology of the sick person, general psychopathology, clinical and psychological methods of research and assessment of the patient's condition, psychological and psychosomatic aspects in various fields of medicine, modern psychotherapy, psychoprophylaxis and psycho-hygiene.

Modern medical psychology covers many areas (behavioral, biological, cognitive, psychoanalytic, humanistic, socio-psychological), which have their theoretical and conceptual basis and methodological principles of research.

Mastering the fields of medical psychology will make it possible to consciously and functionally introduce effective methods of helping patients in medical and psychological practice.

Key words: medical psychology, internal picture of the disease, psychosomatics, types of patients, personality, consciousness, medical ethics, medical deontology, psychological microclimate, psychotherapy, psycho-hygiene, psychoprophylaxis, iatrogeny, emotional state of the patient.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	<u>Галузь знань</u> 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна	
	<u>Спеціальність</u> 053 «Психологія»		
Модулів - 1	<u>Спеціалізація:</u> Психологія	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів - 2		4-й	4-й
		<i>Семестр</i>	
Загальна кількість годин - 90	<u>Рівень вищої освіти:</u> бакалавр	7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 4 самостійної роботи студента - 2		<i>Лекції</i>	
		16 год.	2 год.
		<i>Практичні</i>	
		14 год.	6 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	82 год.
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Медична психологія» полягає в оволодінні теоретичними та практичними основами медичної психології, навчанні студентів правильно трактувати основні завдання медичної психології та пояснювати принципи і методи проведення психологічного дослідження. Аналізувати вплив емоцій на стан здоров'я, пояснювати вплив хвороби на пізнавальні процеси людини.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення загальнотеоретичних та методологічних основ медичної психології та методів психологічного дослідження.

Завдання курсу є:

- демонструвати володіння принципами медичної деонтології, запобігати виникненню ятрогенії і корегувати наслідки ятрогенних впливів;
- використовувати засоби психогігієни, психопрофілактики та основні методи психотерапії у медичній практиці;
- визначати психосоматичні і соматопсихічні взаємовпливи у хворих;
- визначати психічний стан та рівень соціально-психологічні адаптації хворих за допомогою методів психологічного дослідження;
- демонструвати вміння спілкуватися з колегами, хворими та їх родичами з урахуванням їх психологічних особливостей;
- сприяти створенню здорового психологічного клімату у медичному середовищі.

Вивчення навчальної дисципліни «Медична психологія» спрямовано на формування таких компетенцій:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері медицини та психології.

Загальні компетентності: здатність до абстрактного та логічного мислення; здатність діяти на основі етичних суджень; здатність до здійснення комунікативної взаємодії; здатність навчатися, навчати та самонавчатися.

Фахові (спеціальні) компетентності спеціальності: здатність до професійної діяльності у відповідності з віковими та індивідуальними особливостями людей, здатність до встановлення контакту, партнерської взаємодії, конструктивного підходу у вирішенні проблем соціальної взаємодії, покращення та зміцнення здоров'я людського організму, запобігання стресових ситуацій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- теоретичні основи медичної психології,

- поняття психосоматичних та соматопсихічних розладів,
- типи хворих та внутрішньої картини хвороби,
- засоби психогігієни та психопрофілактики;

вміти:

- вміти корегувати наслідки ятрогенних впливів,
- використовувати засоби психогігієни, психопрофілактики та основні методи психотерапії у медичній практиці,
- визначати тактику дій медичних працівників при психосоматичних і соматопсихічних взаємовпливах у хворих,
- визначати психічний стан та рівень соціально-психологічні адаптації хворих за допомогою методів психологічного дослідження,
- визначати тип співрозмовника та демонструвати вміння спілкуватися і колегами, хворими та їх родичами - вміти сприяти створенню здорового психологічного клімату у медичному середовищі.

Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів: «Загальна психологія», «Вступ до спеціальності», «Практикум з психології», «Психологія конфлікту», «Психологія здоров'я», «Корекційна психологія» тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ І

Змістовий модуль 1. «Теоретико-методологічні основи медичної психології».

Тема 1. Медична психологія як наука.

Предмет і завдання медичної психології. Медична психологія як одночасно і психологічна, і медична наука. Теоретичні і методологічні основи медичної психології. Роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного і психічного. Роль медичного психолога у діагностичному, лікувальному, реабілітаційному процесах.

Методи психологічного дослідження: спостереження, самоспостереження, спрямована психологічна бесіда. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження з урахуванням віку та культуральних особливостей пацієнтів.

Тема 2. Патопсихологічна оцінка: відчуттів, сприйняття та уявлень.

Клініко-психологічні аспекти пізнавальної діяльності. Відчуття, їх види та порушення. Сприйняття, їх види та порушення. Уява, її патологічні стани. Тактика психолога з пацієнтами з такими порушеннями.

Тема 3. Патопсихологічна оцінка: пам'яті, уваги, інтелекту, мислення.

Клініко-психологічні аспекти порушень: пам'яті, уваги, інтелекту, мислення. Різновиди порушень. Тактика психолога з пацієнтами з такими порушеннями.

Тема 4. Емоційно-вольова сфера та її розлади.

Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери. Індивідуально-психологічні особливості емоцій. Різновиди порушень. Тактика психолога з пацієнтами з такими порушеннями.

\ Змістовий модуль 2. «Практичні аспекти медичної психології».

Тема 5. Психологічні особливості пацієнтів з захворюваннями різних профілів.

Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до і післяопераційному періоді. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії і травматології, в онкології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів, в тому числі щелепно-ротової ділянки та обличчя.

Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі. Психологічні особливості жінок у період вагітності та родів. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.

Тема 6. Психосоматичні розлади і емоційний стрес.

Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності. Біопсихосоціальна концепція хвороби.

Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Теорії психосоматичних взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико-вісцеральна. Механізми психологічного захисту особистості.

Поняття адаптації та дезадаптації. Порушення адаптації, дистрес. Класифікація психосоматичних розладів. Непатологічні психосоматичні реакції: моторні, вісцеральні, сенсорні та ін. Психосоматичні захворювання та принципи їх профілактики.

Тема 7. Психологія спілкування в медичному середовищі.

Види спілкування в медичному середовищі: міжособисте, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медсестра, лікар-медсестра-психолог. Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі. Комунікативна компетентність, її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, комунікативна, афективно-комунікативна. Основи спілкування з колегами, умови створення здорового психологічного клімату у медичному середовищі. Дотримання правил деонтології і субординації. Дотримання морально-етичних вимог. Здатність до емпатії та стиль спілкування.

Тема 8. Психологія лікувально-діагностичного процесу.

Роль психологічних особливостей лікаря, медичної сестри і психолога в лікувально-діагностичному процесі.

Психологічні особливості етапів лікувально-діагностичного процесу. Медична деонтологія. Медична етика. Інформування пацієнта про діагноз. Взаємодія і спілкування учасників лікувально-діагностичного процесу з родичами пацієнтів. Значення психологічної установки пацієнта.

Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди та функції. Схема розвитку конфлікту. Способи попередження та подолання конфліктів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. «Теоретико-методологічні основи медичної психології»												
Тема 1. Медична психологія як наука.	10	2	1	-	-	8	12	1	-	-	-	11
Тема 2. Патопсихологічна оцінка: відчуттів, сприйняття та уявлень..	12	2	1	-	-	8	12	-	1	-	-	11
Тема 3. Патопсихологічна оцінка: пам'яті, уваги, інтелекту, мислення.	11	2	2	-	-	7	11	-	1	-	-	10
Тема 4. Емоційно-вольова сфера та її розлади.	11	2	2	-	-	7	11	-	1	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	44	8	6	-	-	30	46	1	3	-	-	42
Змістовий модуль 2. «Практичні аспекти медичної психології»												
Тема 5. Психологічний особливості пацієнтів з захворюваннями різних профілів.	11	2	2	-	-	7	11	1	1	-	-	10
Тема 6. Психосоматичні розлади і емоційний стрес.	11	2	2	-	-	7	11	-	1	-	-	10

Тема 7. Психологія спілкування в медичному середовищі.	12	2	2	-	-	8	11	-	1	-	-	10
Тема 8. Психологія лікувально-діагностичного процесу.	12	2	2	-	-	8	11	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	46	8	8	-	-	30	44	1	3	-	-	40
Усього разом	90	16	14	-	-	60	90	2	6	-	-	82

5. Теми практичних робіт

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
МОДУЛЬ І			
Змістовий модуль 2. «Теоретико-методологічні основи медичної психології»			
1	Тема. Медична психологія як наука.	1	
2	Тема. Патопсихологічна оцінка: відчуттів, сприйняття та уявлень.	1	1
3	Тема. Патопсихологічна оцінка: пам'яті, уваги, інтелекту, мислення.	2	1
4	Тема. Емоційно-вольова сфера та її розлади.	2	1
Змістовий модуль 2. «Практичні аспекти медичної психології»			
5	Тема. Психологічні особливості пацієнтів з захворюваннями різних профілів.	2	1
6	Тема. Психосоматичні розлади і емоційний стрес.	2	1
7	Тема. Психологія спілкування в медичному середовищі.	2	1
8	Тема. Психологія лікувально-діагностичного процесу.	2	
Разом		14	6

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Ден фор	Заоч фор
1	Тема. Медична психологія як наука.	8	11
2	Тема. Патопсихологічна оцінка: відчуттів, сприйняття та уявлень.	8	11
3	Тема. Патопсихологічна оцінка: пам'яті, уваги, інтелекту, мислення.	7	10
4	Тема. Емоційно-вольова сфера та її розлади.	7	10
5	Тема. Психологічний особливості пацієнтів з захворюваннями	7	10

	<i>різних профілів.</i>		
6	Тема. <i>Психосоматичні розлади і емоційний стрес.</i>	7	10
7	Тема. <i>Психологія спілкування в медичному середовищі.</i>	8	10
8	Тема. <i>Психологія лікувально-діагностичного процесу.</i>	8	10
Усього разом		60	82

За виконання самостійної роботи, студент звітується написанням рефератів.

7. Індивідуальні завдання

Згідно навчальних планів – не передбачено.

8. Методи навчання

Під час викладання курсу використовують наступні методи навчання:

- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;
- аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- проблемний виклад матеріалу – для створення проблемної ситуації;
- пояснювально-ілюстративний метод – для отримання знань студентами на лекціях, з навчальної або методичної літератури, сприймання та осмислення фактів, оцінки, висновків;
- репродуктивний метод – при виконанні індивідуальних завдань діяльність студентів, певною мірою, носить алгоритмічний характер, завдання виконуються за інструкціями, згідно зразків та прикладів.

9. Методи контролю

Для студентів денної форми навчання: усне опитування на практичних заняттях, захист індивідуальних домашніх завдань, реферування наукової літератури, розв'язання психологічних задач, модульні тестування.

Для студентів заочної форми навчання: захист контрольної роботи, захист індивідуальних завдань, реферування наукової літератури, тестування.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль № 1				МК 1	Змістовий модуль № 2				МК 2	
T 1	T 2	T 3	T 4		T 5	T 6	T 7	T 8		
7	7	7	7	20	8	8	8	8	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Опорні конспекти лекцій.
2. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД).
3. Нормативні документи МОН України.
4. Наочні посібники та відеофільми.
5. Матеріальні засоби навчання, комп'ютерне забезпечення.

12. Рекомендована література

Базова

1. Ложкин Г. В. Психология здоровья человека: учебное пособие / Г. В. Ложкин, М. И. Мушкевич, Ю. А. Бохонкова; под ред. проф. Г. В. Ложкина. Луганск: Изд-во «Ноулидж», 2012. 288 с.
2. Профілактика синдрому емоційного вигорання педагогів / уклад. А. Г. Дербеньова, А. В. Кунцевська. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 223 с.
3. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я / Навчальний посібник: М. С. Корольчук, В. М. Крайнюк, А. Ф. Косенко, Т. І. Кочергіна / Загальна редакція М. С. Корольчук. К.: Фірма «ІНКОС», 2002. 272 с.
4. Т. І. Конькова. Формування здорового способу життя школярів засобами родинної педагогіки: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. 3-тє вид., перероб. і доп. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. 232 с.
5. Щербатых Ю. В. Психология стресса и методы коррекции. СПб.: Питер, 2008. 256 с.

Допоміжна

1. Агаджанян Н. А., Ананьев В. А., Андреев Ю. А. и др. Основы валеологии. Кн. 2. Киев: Олимпийская литература, 1999.
2. Ананьев В. А. Введение в психологию здоровья: Учебное пособие. СПб., 1998.
3. Ананьев В. А., Давиденко Д. И., Петленко В. П., Хомутов Г. А. Этюды валеологии / Под общ. ред. Д. Н. Давиденко. СПб.: СПбГТУ, БПА, 2001.
4. Ананьев В. А. Основы психологии здоровья. Книга 1. Концептуальные основы психологии здоровья. СПб.: Речь, 2006. 384 с.
5. Ананьев В. А. Практикум по психологии здоровья. Методическое пособие по первичной специфической и неспецифической профилактике. СПб.: Речь, 2007. 320 с.
6. Апанасенко Г. Л., Попова Л. А. Медицинская валеология. К.: Здоров'я, 1998.
7. Бачериков Н. Е., Воронцов М. П., Добромиль Э. И. Психогигиена умственного труда учащейся молодежи. К.: Здоровье, 1988. 168 с.
8. Брехман И. И. Валеология – наука о здоровье. М., 1990.
9. Брехман И. И. Введение в валеологию – науку о здоровье. Л.: Наука, 1987.
10. Булич Е. Г., Муравов І. В. Теоретичні основи валеології: Навч. посібник. К.: ІЗМН, 1997. 224 с.
11. Васильева О. С., Филатов Ф. Р. Психология здоровья человека (эталон, представления, установки): Учебное пособие. М., 2001.
12. Дінейка К. Рух, дихання, психофізичне тренування. К.: Здоров'я, 1988. 176 с.

13. Иванов Ю.Г. Прикладная валеология. Луганск: Истоки, 1998. 64 с.
14. Карвасарский Б.Д. Неврозы. М.: Медицина, 1980. 448с.
15. Корнієнко О.В. Підтримання психосоматичного здоров'я практично здорових людей: Навч.посібник. К.: Вид.центр "Київський університет", 2000. 126 с.
16. Левківська Г.П., Сорочинська В.Є., Штифурок В.С. Адаптація першокурсників в умовах вищого навчального закладу освіти: Навч. посібник. К., 2001. 128с.
17. Психология здоровья: Учебник для вузов / Под ред. Г. С. Никифорова. СПб., Питер, 2006. 607 с.
18. Психологічне забезпечення психічного і фізичного здоров'я / Навчальний посібник: М.С.Корольчук, В.М.Крайнюк, А.Ф.Косенко, Т.І.Кочергіна. Загальна редакція М.С.Корольчука. К.: Фірма "ІНКОС", 2002. 272 с.
19. Диагностика здоровья. Психологический практикум / Под ред. проф. Г.С.Никифорова. СПб.: Речь, 2007. 950 с.
20. Куликов Л. В. Руководство к методикам диагностики психических состояний, чувств и психологической устойчивости личности. Описание методик, инструкции по применению. СПб. 2003.

13. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім.В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Обласна наукова бібліотека (м.Рівне, майдан Короленка,6). URL: <http://www.libr.rv.ua/>
3. Рівненська централізована бібліотечна система (м.Рівне, вул. Київська,44). URL: <http://www.cbc.rv.ua/>
4. Наукова бібліотека НУВГП (м.Рівне, вул. Олекси Новака, 75). URL: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії)
5. Психологічний сайт. URL: http://www.syntone-spb.ru/library/books/content/1068.html?current_book_page=all